

Hemträdgården

Utges av Riksförbundet Svensk Trädgård | Pris 54 kr (momsbefriad)

Sveriges största trädgårdsorganisation

Perenner *på balkongen*

sid 44

Det är bara tre år sedan Frida Tortela, 29, och Jakob Eriksson, 32, gjorde verklighet av sin dröm och flyttade hit.

Sipplunda

– att leva sin dröm

På bara några år har Frida Tortela och Jacob Eriksson byggt upp en grönsaksodling med försäljning, djurhållning och besöksträdgård för barn samt restaurangverksamhet på Sipplunda gård på Närkeslätten inte långt från Kumla och Hallsberg.

Text och bild: AGNETA FALCK

På Sipplunda gård i Närke myllrar det av aktivitet. Här finns frilandsodlingar, en visningsträdgård, några växthus och en kryddträdgård. Flera olika sorters djur betar i hagarna. På lördagar serveras lunch gjord på gårdens grönsaker. I handelsboden säljs nyskördade grönsaker, kryddor, blommor och garn spunnet av ull från gårdens får.

Man skulle kunna tro att gårdens verksamhet är etablerad sedan länge, men det är bara tre år sedan Frida Tortela, 29, och Jakob Eriksson, 32, gjorde verklighet av sin dröm och flyttade hit.

Frida och Jakob blev ett par år 2011. De arbetade båda inom restaurangbranschen och diskuterade mycket kring ekologi, matproduktion och miljö. De funderade på hur de ville leva på sikt och kom fram till att drömmen var att bo på en gård, där de kunde odla ekologiskt och ta emot studiebesök.

– Vi tänkte att vi skulle kunna ta emot förskoleklasser, ha ”barnvandringar”, för att låta barnen känna, lukta och smaka på det som växer och på så sätt få en förståelse för var maten egentligen kommer ifrån, förklarar Frida.

Frida hade börjat på lärarhögskolan men hoppade av och gick en trädgårdsmästarutbildning i stället. Jakob var kock och pluggade Grönt Entreprenörskap. ➤

Humle.

- De sökte länge efter rätt plats, och hittade till slut Sipplunda, en gård byggd 1914 med sju hektar mark. Frida och Jakob sålde sina lägenheter i Stockholm och flyttade in på Sipplunda i juni 2014. Jorden hade inte brukats på länge och ladugården användes som häststall av den dåvarande ägaren. Arbetet med att bryta mark, att spadvända jorden för att kunna odla, har varit tungt och krävande.
 - Vi har fått otroligt mycket hjälp av vänner och familj, som har kommit hit och hjälpt oss med allt tungt arbete. Vi har även fått jättefint stöd från grannar och folk i bygden. Alla är så hjälpsamma och vänliga här omkring och det är uppmuntrande, berättar Frida.
 - Jakob och Frida har många projekt på gång för att utveckla gården till den verksamhet de vill ha. Om några dagar kommer det första bisamhället att flytta

I gårdsboden säljs nyskördade grönsaker, kryddor och blommor. Här svartkål, grönkål, gul och röd lök, persilja, dill, potatis, kålrot, broccoli, kryddor (basilika, timjan, mejram) blommor (tagetes och blåklint).

Jakob Eriksson är utbildad kock och använder råvaror från gården till lunchen.

Visningsträdgården är en uttrycksfull palett av annueller, både blommor och grönsaker.

»De arbetade båda inom restaurangbranschen och diskuterade mycket kring ekologi, matproduktion och miljö.«

Grönsaksskörden säljs i andelar till privatpersoner och restauranger.

På frilandets ca 4 000 kvadratmeter följs en 10-årig växtföljd, som Frida Tortela utformat.

Även ogräset kan ha en pedagogisk uppgift när besökare strövar runt på gården.

in i bikupan och när de har lite tid över bygger de på en ny jordkällare.

– Vi har just beställt 25 äppleträd av sorten 'Katja', som ska levereras 2019. De får bli grunden till vår fruktodling och de kommer att kompletteras med några äldre 'Rubinola' för pollinerings skull.

Säljer grönsakerna i andelar

Det svåraste har varit att få tiden att räcka till. Parallellt med att bygga upp verksamheten jobbar båda i Örebro, Frida som förskolepedagog på en Waldorfskola och Jakob som kock på en gymnasieskola. När andelsjordbruket utökas på sikt planerar de att dra ner på arbetet utanför gården.

Grönsaksskörden säljs i andelar till privatperso-

ner och restauranger, med leverans varje vecka från augusti till november. Gångna säsongen fanns det tio andelar. Nästa säsong vill Frida och Jakob lägga om odlingsytorna och bygga upphöjda odlingsbäddar i stället, och under den processen kommer de inte att kunna skörda så mycket. Men året därpå kommer de att kunna öka antalet andelar igen.

Det finns mycket sten i odlingsåkern, fastän de redan plockat upp mycket. Det gör att grönsaker under jord inte utvecklas optimalt, och det blir svårare att använda handverktyg som hjulhacka. Med de nya upphöjda bäddarna hoppas de få bättre avkastning på morötter, palsternackor och annat. Det som växer ovan jord, t ex sallat, kål, mangold och pumpa har hittills gett bra skördar. ▶

»Grönsaksskörden säljs i andelar till privatpersoner och restauranger.«

I visningsträdgården växer annueller, både blommor och grönsaker.

Många projekt på gång, snart kommer det första bisamhället att flytta in i bikupan.

De har börjat skapa en plats, där människor kan andas ut, strosa runt och bara vara.

- Det kommer att bli plats för mer grönsaker, eftersom vi kommer att använda ytan mer effektivt, det blir mindre ogräs och vi kommer att kunna punktbevattna där det verkligen behövs, så att vatten inte går till spillo.

Har även djur på gården

På frilandets ca 4 000 kvadratmeter följs en 10-årig växtföljd, som Frida utformade inom sitt examensarbete på trädgårdsmästarutbildningen på Säbyholm i Upplands-Bro. De odlar 60 olika sorters ettåriga grönsaker och blommor samt perenna växter, frukt och bär.

– Genom att följa odlingsplanen försäkras vi oss om att jorden inte utarmas. Eftersom vi odlar enligt ekologiska principer, tillsätter vi inte bekämpningsmedel eller konstgödsel, berättar Jakob.

På gården bor även kor, getter, får, höns, kaniner och ankor. En gammal traktor används för att dra tyngre saker, men i övrigt använder de inte maskiner i odlingarna.

– Maskiner packar jorden och de går på fossilt bränsle, så de går inte riktigt ihop med den filosofi som vi vill driva gården efter, fortsätter Jakob.

Frida och Jakob är även återförsäljare av livdjur som klövsjöfår, svensk lantrasget och kindahöns. Det har varit mycket att lära om alla regler och förordningar, samt den praktiska djurhållningen. Frida hade husdjur under hela uppväxten och har praktiserat på en getgård. Jakob är pälsdjursallergiker så hans djurerfarenhet var begränsad. De har läst sig till mycket kunskap och de tar chansen att gå olika kurser, som ordnas av länsstyrelsen eller Jordbruksverket.

Värdefullt kontaktnät

– Vi hjälper båda till på en mindre ekologisk ko- och fårgård i närheten och där lär vi oss massor. De som har gården delar gärna med sig av sin kunskap, och vi kan ringa närsomhelst för att få råd. Man bildar fort ett värdefullt kontaktnät med t ex andra djurhållare, bonden som slår höet, veterinären och olika intressegrupper. Det är en riktig trygghet att ha erfarna och ödmjuka människor kring sig, berättar Jakob.

Finns det då några drömmar kvar att uppfylla på Sipplunda?

– Ja, vi skulle vilja ha ett stort växthus i glas, minst 50 kvadratmeter. Där vill vi ha några fruktträd som persika, aprikos och fikon. Vindruvsplantor, tomater

och kanske minikiwi. Sen tänkte vi klämma in gäster som vill ha tak över huvudet under lunchen! Vi har börjat med att samla på oss fönster och tegel, berättar Frida.

Med tanke på vad de åstadkommit hittills är det troligt, att det inom en ganska nära framtid även kommer att stå ett växthus i glas på Sipplunda.

– Vi har börjat skapa en plats, där människor kan andas ut, strosa i trädgården och bara vara. Vi tror och hoppas att människorna som besöker oss känner sig välkomna och lämnar oss med en känsla av att 'Hit vill jag åka igen!' eller 'Hit måste vi ta med mor!' , avslutar Frida. 🌱

Frida Tortela och Jakob Eriksson är återförsäljare av svensk lantrasget.